

Тема 3. «Методичні прийоми бухгалтерського обліку та їх використання на підприємстві»

План теми:

3.1. Загальнонаукові та конкретно-емпіричні методичні прийоми, що сформувались у бухгалтерському обліку

3.2. Характеристика елементів методу бухгалтерського обліку

Ключові терміни: загальнонаукові методичні прийоми, конкретно-емпіричні методичні прийоми, елементи бухгалтерського обліку: первинного спостереження за об'єктами; вартісного виміру об'єктів; взаємозалежного відображення, узагальнення і порівняння інформації про об'єкти; повного узагальнення інформації про об'єкти

Література до теми: 12, 13, 15, 16, 17, 20, 24, 25, 26, 27

3.1. Загальнонаукові та конкретно-емпіричні методичні прийоми, що сформувались у бухгалтерському обліку

Сукупність способів (методів) і прийомів, за допомогою яких господарська діяльність підприємства відображається в обліку, є методом бухгалтерського обліку.

У бухгалтерському обліку способи і прийоми узагальнюються за допомогою їх поєднання у такі групи:

- ^ загальнонаукові методичні прийоми;
- ^ конкретно-емпіричні методичні прийоми;
- ^ елементи методу бухгалтерського обліку.

Загальнонаукові та конкретно-емпіричні методичні прийоми, що сформувались у бухгалтерському обліку, наведені на рис. 3.1.

Загальною основою елементів, що складають метод бухгалтерського обліку, є конкретно-емпіричні методичні прийоми: документалістики, двоїстості відображення, органолептичні та балансово-звітні (див. рис. 3.1)

Рис. 3.1 — Класифікація методичних прийомів бухгалтерського обліку

3.2. Характеристика елементів методу бухгалтерського обліку

Для одержання облікових показників про об'єкти бухгалтерського обліку, які використовують у процесі управління виробництвом, застосовується низка специфічних прийомів, що у сукупності складають його метод, рис. 3.2.

До елементів первинного спостереження за об'єктами бухгалтерського обліку відносяться документація та інвентаризація.

Документація — це метод реєстрації результатів спостереження за об'єктами бухгалтерського обліку за допомогою відповідного матеріального носія інформації (тобто, за допомогою документа).

Інвентаризація — це спосіб виявлення фактичної наявності ресурсів, джерел і господарських процесів даним бухгалтерського обліку.

Рис. 3.2 — Групування елементів методу бухгалтерського обліку

Як бачим, документація і інвентаризація забезпечують контроль за збереженням об'єктів бухгалтерського обліку.

Елементи вартісного виміру об'єктів бухгалтерського обліку: оцінка і калькуляція.

Оцінка — це спосіб грошового виміру об'єктів бухгалтерського обліку. Її застосування зумовлене наступним: усі об'єкти бухгалтерського обліку, що виражені в натуральних чи в трудових вимірниках, — для одержання узагальнюючих показників, — перераховуються за допомогою єдиного вимірника у вартісні показники.

Однак, вартісний вимір інформації не може обмежитися лише однією оцінкою: для управління господарськими процесами необхідно мати інформацію про витрати підприємства на виробництво одиниці продукції, робіт і послуг. Таку інформацію можна одержати за допомогою спеціального розрахунку, який прийнято називати калькуляцією. *Калькуляція* є способом числення собівартості продукції, робіт і послуг.

Елементи взаємозалежного відображення, узагальнення і порівняння інформації про об'єкти бухгалтерського обліку: рахунки і подвійний запис.

Щоб запобігати пошкодженню інформації про стан об'єктів бухгалтерського обліку, а також, — забезпечувати невпинне спостереження

за змінами, що відбуваються у складі ресурсів, джерел формування ресурсів та господарських процесів, необхідно належним чином узагальнювати і відбивати результати спостереження. Таке відображення об'єктів у бухгалтерському обліку досягається за допомогою рахунків і подвійного запису.

Рахунки бухгалтерського обліку — це спосіб відображення наявності і руху об'єктів бухгалтерського обліку.

Подвійний запис — це спосіб відображення різних змін, що відбуваються в складі ресурсів підприємства, джерел і господарських процесів після кожної господарської операції, на рахунках бухгалтерського обліку.

Елементи повного узагальнення інформації про об'єкти бухгалтерського обліку: баланс і звітність.

Системність бухгалтерського обліку припускає не тільки локальне відображення (тобто, на рахунках бухгалтерського обліку), але й повне узагальнення і порівняння всієї інформації про стан об'єктів обліку, що характеризують господарські ресурси, їхні джерела та результати діяльності за певний період часу.

Баланс є способом угруповання й узагальнення наявності ресурсів підприємства, джерел їх формування і господарських процесів на певну дату, в грошовому вимірнику.

Періодичне узагальнення інформації у бухгалтерському обліку забезпечується за допомогою бухгалтерської, статистичної і фінансової звітності.

Звітність — це спосіб одержання підсумкових показників про роботу підприємства за певний період часу.

Таким чином, можна побачити, що усі елементи методу бухгалтерського обліку є дуже важливими, взаємозалежними і доповнюють один одне.